

12 מאי 2022
י"א אייר תשפ"ב

הכרעת הדין בעניינה של – ת.ז.

1. בתאריך 8.8.2021 הוגשה קובלנה נגד הסטודנטית , ת.ז. (להלן: "הסטודנטית"), ובתאריך 29.9.2021 הוגשה נגדה קובלנה מעודכנת, בה יוחסו לה המעשים הבאים:
 - א. הסטודנטית ניגשה לבחינה מקוונת בתאריך 14.2.2021, מועד ב' סמסטר חורף תשפ"א, בקורס חשבון אינטגרלי ודיפרנציאלי 104003. הבחינה היתה ללא חומר עזר.
 - ב. במהלך החלק הראשון של הבחינה יש תיעוד רק של מצלמת הפנים. הסטודנטית נראית מסתכלת לכוון צד השולחן ומעתיקה. כמו כן, הסטודנטית מסתירה עם היד את הפה ומבצעת פעולות דיבור. בסוף החלק הראשון של הבחינה הסטודנטית נראית מדברת. במהלך החלק השני של הבחינה יש תיעוד של מצלמת הצד בלבד. התיעוד מראה את המחשב הנייד (מסך ומקלדת).
 - ג. לאחר בדיקת פתרון הבחינה נמצא שהפתרון שהגישה (בשני חלקי הבחינה) דומה, עד כדי זהה, לכל אורכו לפתרון שהגיש סטודנט אחר. הדמיון הרב מתבטא בזהות הטיעונים הנכונים, שהיו לעתים ייחודיים למדי, בשגיאות ובטעויות "סופר" שהופיעו לאורך כל הבחינה.
 - ד. פתרון הבחינה הועבר בטלגרם.
2. התובעת האשימה את הסטודנטית, עפ"י תקנון המשמעת, בסעיפי האישום כלהלן:
 - א. 4.1.1 "עשה, בהונאה או בדרך בלתי כשרה אחרת, מעשה על מנת לשפר ציון בבחינה, בוחן, עבודה, פרויקט, השתלמות מעשית או כל מטלה לימודית אחרת, או על מנת להשיג יתרון אקדמי, עבורו או עבור סטודנט אחר".
 - ב. 4.1.4 "סייע בדרך אחרת לסטודנט אחר או הסתייע באחר בעת בחינה או בוחן או בביצוע מטלה לימודית אחרת, שבה נדרש הסטודנט לעבודה עצמאית".
 - ג. 4.1.5 "קשר קשר או השתתף בקשר לביצוע או לניסיון לביצוע כל אחת מן הפעולות הנזכרות בסעיף זה".
3. בתאריך 24.2.2022 התקיים הדיון המשמעתי בנוכחות הצדדים. התובעת יוצגה ע"י עו"ד שחר הופמן, והסטודנטית יוצגה ע"י עו"ד ניזאר מג'דוב.
4. בתום הדיון הורה בית הדין על הגשת סיכומים בכתב. התביעה הגישה את הסיכומים מטעמה בתאריך 28.2.2022 וההגנה הגישה את סיכומיה בתאריך 8.3.2022 (להלן: "סיכומי התביעה" ו-"סיכומי ההגנה").

טיעוני הצדדים בתמצית:

א. טיעוני התביעה:

5. עד התביעה פרופ' איתי שפריר, סגן הדיקן להוראה בפקולטה למתמטיקה, הסביר כי החשד להעתקה עלה לראשונה ע"י גב' איריס שפירא, מתרגלת הקורס, אשר בדקה בדיקה רוחבית את חלק א' של הבחינות. גב' שפירא בדקה עשרות בחינות, והבחינה שרק בשני פתרונות, שהגישו הסטודנטית

- וסטודנט נוסף בשם x (להלן: "הסטודנט" או "א.ש."), נמצאו זהויות חריגות שעוררו את חשדה (הבחינה היתה ללא חומר עזר). למשל: רק בשני הפתרונות נמצאה הוכחה של משפט לגראנז' בשאלה 1, למרות שההוכחה לא נדרשה ולא היה בה צורך; בשאלה 2 הופיעה שגיאה בהוספת משתנה x בצמוד לביטוי $\cos x$, שלאחר מכן בהמשך הפתרון, מצטמצם "באורח פלא" עם האיבר $\cos x$, קרי באופן בלתי מוסבר מתמטית.
6. בעקבות חשדה של גב' שפירא, ערך פרופ' שפירר בדיקה מקיפה של שני הפתרונות המלאים (שני החלקים). פרופ' שפירר מצא לטענתו דמיון ואף זהויות, לכל אורכם של שני הפתרונות – בתשובות, בטעויות, בדרכי הפתרון ובניסוח מתמטי זהה. בעדותו הציג פרופ' שפירר בפני בית הדין השוואה מדגמית של שני הפתרונות, המצביעה על שגיאות ייחודיות ו/או בחירות חריגות המשותפות לשני הפתרונות. ראו לעניין זה את הפירוט המלא בסעיף 10 לסיכומי התביעה. עוד ציין פרופ' שפירר, כי ערך בדיקות של מספר פתרונות אחרים, לשם השוואה, בניסיון למצוא דמיון לייחודיות שהודגמה בשני הפתרונות החשודים, אך לא מצא דמיון באף אחת מהבחינות האחרות שדגם.
7. לטענת התביעה הדמיון והזהויות החריגות, כמו גם השגיאות הייחודיות בשני הפתרונות, מבססים מעל לכל ספק סביר כי הסטודנטית ביצעה הונאה והעתיקה בבחינה. הדמיון הוא עקבי, רציף ומתגלה לאורך הבחינה כולה – במספר רב של סעיפים ובמספר אופנים – בין בניסוח מתמטי זהה, או דומה, בשימוש באותם נעלמים ומספרים, בשגיאות וטעויות בדרך הפתרון ובמהות התשובות, שהייתה לעיתים ייחודית ולא שגרתית. הצטברות הדברים אינה יכולה להיות צירוף מקרים וההיגיון הפשוט מביא למסקנה אחת ויחידה והיא אשמתה של הסטודנטית. הסיכויים למספר רב כל כך של צירופי מקרים הוא אפסי ממש, ואין בו כדי להקים "ספק סביר".
8. עד התביעה השני היה הסטודנט א.ש., אשר הודה במסגרת הסדר טיעון שקיבל את פתרון הבחינה מחבר, שקיבל את הפתרון בטלגרם. א.ש. הודה שהעתיק את הפתרון שלו מהפתרון שקיבל בזמן הבחינה. הסדר הטיעון הוצג גם הוא בפני בית הדין. לטענת התביעה, ראיות אלה מוסיפות ומוכיחות כי הסטודנטית תקשרה עם אחר בזמן המבחן וקיבלה סיוע בפתרון הבחינה. מדובר אם כן, לטענת התביעה, במעשה הונאה מתוכנן שהסטודנטית היתה שותפה לו.
9. לבסוף, התביעה הציגה קטעים מתוך הקלטת הבחינה בתכנת זום. לטענת התביעה התנהגותה של הסטודנטית בחלקים מהבחינה תומכת במסקנה כי היא ביצעה הונאה, וכן חורגת מההנחיות לנבחנים שנועדו לאפשר בקרה ופיקוח. כך, למשל, בחלק הראשון של הבחינה נראית רק מצלמת הפנים של הסטודנטית, ואילו מצלמת הצד שאמורה לצלם את שטח העבודה אינה פעילה, גם כאשר יש פחות מ-25 מסכים. בחלק השני מופיעה מצלמת הצד, אך ניתן לראות רק את המחשב הנייד (מסך ומקלדת). כלומר, בניגוד להנחיות, לאורך כל הבחינה לא ניתן לראות את שטח העבודה של הסטודנטית. בנוסף, לטענת התביעה, בחלקים מהבחינה הסטודנטית מביטה הצידה ונראה כי היא מעתיקה, ובחלקים היא מסתירה את הפה עם היד ונראית מדברת.
10. התובעת ציינה שהסטודנטית העידה במהלך החקירה הנגדית, כי היא שיפרה את ציון הבחינה תוך שבועיים ימים, מציון 27 לציון 95. כמו כן, התביעה הציגה פער גדול בין ממוצע ושיעור ההצלחות של

בית הדין המשמעתי לסטודנטים, הטכניון

הסטודנטית בבחינות המקוונות של סמסטר חורף תשפ"א, בהשוואה להישגיה בבחינות הפרונטליות בסמסטר אביב תשפ"א, וטענה שהסטודנטית לא הסבירה את הפער כלל, ובפרט לא את השיפור האדיר בבחינה מושא הקובלנה.

ב. טיעוני ההגנה:

11. אשמת הסטודנטית לא הוכחה מעבר לכל ספק סביר, לפי כללי יסוד של המשפט המשמעתי. כמו כן, בראיות התביעה ישנן סתירות מהותיות, "עדויות כבושות ו"מחדלי חקירה" (סעיף 2 לסיכומי ההגנה).
12. הסטודנטית הפעילה את שתי המצלמות כנדרש. ההגנה אינה חולקת על כך שיש תיעוד רק למצלמת הפנים, אלא שלטענתה מדובר בעניין טכני של יישום הזום, אשר בוחר חלק מהמסכים ולא את כולם. טענת התביעה שלא ניתן לראות את שטח העבודה של הסטודנטית היא טענה שלא נטענה בכתב הקובלנה, אלא לראשונה בסיכומים. כמו כן הסטודנטית סרקה את חדר הבחינה לבקשת המשגיחה, טרם התחילה הבחינה. הדרישה לשתי מצלמות מקשה על תיעוד משטח העבודה, אך אין דרישה לשלוש מצלמות. במהלך הבחינה השתמשה הסטודנטית בטיוטות (ומכאן ככל הנראה המבט הצידה).
13. לא יעלה על הדעת כי הסטודנטית החלה לדבר רק בסוף החלק הראשון, בעוד התביעה טוענת שהעתיקה לאורך כל הבחינה. כמו כן, אפליקציית הטלגרם היא אפליקציית הודעות ועל כן לא היה לה צורך לדבר – על כן, גרסת התביעה אינה הגיונית.
14. בניגוד לטענת התביעה, הפתרונות אינם זהים. ככל שיש דמיון כלשהו, הוא אינו מעלה חשד להעתקה ואינו מבסס אישום, "בשל סוג הבחינה והשאלות השגרתיות שעלו בה" (סעיף 8 לסיכומי ההגנה). נוכח הקובלנה, סטודנטים צריכים לחשוש להעלות טיעונים נכונים בבחינה, שמא סטודנט אחר יעלה אותו טיעון. לעניין השגיאות, הן דווקא מצביעות על שוני בין הפתרונות, שכן אחד טעה והשני לא, ועל כן לא הגיוני שהעתיקו מאותו מקור.
- זאת ועוד, סביר להניח כי הדמיון בין שני הפתרונות, במקטעים שהציגה התביעה, נמצא בין לא מעט נבחנים שלמדו באותו הקורס מאותו חומר לימוד, ועל כן השתמשו בשיטות דומות. מדובר בדמיון סביר בין חלק ניכר מבין הנבחנים באותו מבחן. בנוסף, מדובר בהידמות מובנת מאליה שהיא חלק מפתרון נכון ומדויק לשאלות הבחינה לפי שיטות שנלמדו בקורס ו/או בשל כך שחלק מהסטודנטים למדו ממאגרים חיצוניים. כתיבת דברים נכונים או פתרון אלגנטי אין בהם כדי להעיד על העתקה.
15. הסטודנטית העידה כי לא השתמשה ואינה משתמשת ביישום טלגרם. הסטודנט העיד כי לא קיבל את הפתרון בטלגרם אלא מחבר. היות ואותו חבר לא העיד, ולא הוצגה ראייה לשימוש בטלגרם, אזי עדותו של הסטודנט לעניין הטלגרם היא עדות שמועה שאינה רלוונטית. התביעה לא הוכיחה את השימוש בטלגרם ולא התאמצה להביא את חברו של א.ש. שסייע לו.
16. מדובר במספר רב של נבחנים שבחינותיהם לא נבדקו ע"י אותו גורם; בודקי המבחנים לא העידו והסתפקו "בהסמכת נציג", למרות שהוא לא עסק בבדיקת הבחינות במועד זה, מלבד הבחינות שהועברו לו בשל החשד. הגב' שפירא היא זו שהיתה צריכה להעיד על ייחוד הפתרון. על כן, גם עדותו של פרופ' שפירר היא עדות שמיעה שאינה רלוונטית.

17. לעניין הסדר הטיעון, הסטודנט חתם עליו בעת שהיה תלמיד בטכניון, ועל כן היו לו שיקולים שמטרתם לסגור את ההליך. הסטודנט העיד שחתם על ההסדר "תחת לחץ בלשון המעטה בהחמרת העונש ככל שהוא לא ישתף פעולה... לחץ זה המשיך עד ליום האחרון לפני הדין, כך שבעת זימונו לדין הוא ידע כי עונשו יוחמר ככל שהוא לא משתף פעולה עם גרסת התביעה שנשלחה לו בהסדר טיעון כתוב אשר חתם עליו ולא הוכן בנוכחותו, על כן אין חולק כי חתם רק מחוסר ברירה, בזמן שגורלו הלימודי היה תלוי בהחלטת התביעה..." (סעיף 11 לסיכומי ההגנה). עוד נטען, כי כשהסטודנט נחקר בדין אודות נסיבות החתימה על ההסדר, הוא הודה שרק רצה לסגור את זה, גם במחיר הרשעתה של אחרת; וכן כי "יש יותר מדי אינדיקציות" לפיהן הסטודנט בחר להעליל על הסטודנטית את האשמה. הוא קיבל מהתביעה טובת הנאה בדמות הקלה בעונשו, ועל כן אין להתנות את גורלה של הסטודנטית בעדותו.
18. לא הוצג פרוטוקול של פגישתו של הסטודנט עם התביעה, והוא נשמע לראשונה על דוכן העדים רק כשמונה חודשים מעת חתימתו על ההסדר, הסתיר את זהותו של החבר ממנו קיבל את הפתרון ולא ידע מי פתר את השאלות. היות שהסטודנט ידע חצאי דברים בלבד, לא הגיוני שהעתקת המבחן תוכננה מראש, ולא ניתן לסמוך על עדותו.
19. ההסבר של הסטודנטית למקרה (סעיף 28 לסיכומי ההגנה), הוא "שהינה סטודנטית שנה א' בסמסטר הראשון ללימודיה הוא הסבר סביר במיוחד בשל מגבלת השפה ובשל ייחוד המונחים החוזרים על עצמם בקורס".
20. לעניין השיפור בציון, הסטודנטית התכוננה לבחינה שעות ארוכות ואין בשיפור כדי להעיד על אשמתה. לעניין ציוני שאר הקורסים מדובר בטענה שאין לה מקום בשלב הכרעת הדין.

דין והכרעה:

א. השוואת הפתרונות של שני הסטודנטים:

21. בית הדין בחן לעומק את ההשוואה בין שני הפתרונות. הגב' שפירא בדקה באופן רחבי את חלק א' של עשרות בחינות (בין 50 ל-100). בשני הפתרונות בהם עסקינן, נכתב משפט לגראנז', על אף שהנבחנים.ות לא נדרשו לו והוא לא היה נחוץ לפתרון. כמו כן, בשני הפתרונות מצאה טעויות זהות בשאלה מספר 2, הן בסעיף א' והן בסעיף ב'. הדברים "קפצו מול עיניה" ועוררו את חשדה. אי לכך היא פנתה למרצת הקורס, וזו העבירה את הנושא לטיפול סגן הדיקן להוראה, פרופ' שפירא – כפי שנהוג בפקולטה. נוכח החשדות שהובאו לתשומת ליבו, ערך פרופ' שפירא בדיקה דקדקנית של שני הפתרונות, תוך שהוא אף משווה אותם לפתרונות נוספים של סטודנטים אחרים. פרופ' שפירא בדק ומצא כי הפתרונות מגלים דמיון עקבי ורציף לאורך הבחינה כולה, במספר רב של סעיפים ובמספר אופנים – ניסוח מתמטי זהה, או דומה, בצורה לא שגרתית, שימוש ייחודי באותם נעלמים ומספרים, שגיאות וטעויות חריגות בדרך הפתרון ובמהות התשובות. "יאמר ללא כחל וסרק, פרופ' שפירא הוא מומחה התוכן בקורס ולעדותו בעניין הדמיון החריג יש משקל רב.

בית הדין המשמעתי לסטודנטים, הטכניון

אכן, כפי שטענה ההגנה, תשובה נכונה, אף אם היא חריגה ב"איכותה", ואף אם היא ייחודית ביחס לדרך הפתרון של נבחנים. ות אחרים. ות, אינה יכולה להעיד בצורה חד משמעית על העתקה או הונאה (בייחוד כאשר מדובר במבחן במתמטיקה, להבדיל ממבחן בספרות למשל). אלא שבמקרה דנן התשובות הנכונות והחריגות, הן באיכותן והן בייחודן בהשוואה לדרכי הפתרון של אחרים. ות (למשל הוכחת משפט לגראנז', או דרך הפתרון בשאלה 1 סעיף ב') אינן בגדר ראיה יחידה. הן רק משכו את תשומת לב הבודקת (בין דברים נוספים). הן מצטרפות לתמונה רחבה הרבה יותר, הכוללת גם שגיאות זהות ייחודיות ו/או בחירות זהות ייחודיות. למשל:

- בשאלה 2 סעיף א': שני הסטודנטים רשמו את האיבר $x \cos x$ במקום $\cos x$. אך בהמשך איבר זה מצטמצם כראוי עם $\cos x$. קרי, שניהם טעו באופן זהה ותיקנו את הטעות באופן בלתי מוסבר מתמטית, באותה הדרך. שתי שורות לאחר מכן, מופיע אצל שניהם פלוס במקום מינוס (לפני האיבר $2x \sin x$), ובהצבה שניהם אח"כ מתקנים את הפלוס הזה למינוס בדיוק באותו המקום. השניים מגיעים לתוצאה נכונה $(-\frac{1}{6})$, אך תוצאה זו לא מסתדרת עם שלבי הפתרון.
- בשאלה 2 סעיף ב', שניהם טעו באותו מקום בדיוק, ורשמו את צמד האי שוויונים בכוון ההפוך (במנוגד לדרך הפתרון שהוצגה לפני כן).
- בשאלה 3 סעיף ב' הסטודנטים הסבירו ופירוטו את אי השוויון $\frac{2^n}{n} \leq \frac{3^n}{n^2}$. בבחינה של א.ש. נכתב באופן נכון שאי השוויון הנ"ל שקול לאי שוויון $1.5^n \leq n$. בבחינה של הסטודנטית נכתב באופן שגוי, כי אי שוויון זה שקול לאי שוויון $4.5^n \leq n$. הסטודנטית לא מפרטת כיצד הגיעה לתוצאה זו (שהינה כאמור שגויה). בהמשך לכך, וללא כל נימוק או פירוט, שני הסטודנטים כותבים שאי השוויון החדש נכון לכל $n \geq 10$. פרופ' שפירר העיד, כי אי השוויון (הנכון, זה שכתב א.ש.) נכון לכל $n \geq 2$ (למעשה פרופ' שפירר הסביר כי אי השוויון נכון עבור כל n גדול מספיק). על כן, תמוה ששני הסטודנטים בוחרים באופן חריג, ללא כל נימוק והצגת דרך פתרון, להשתמש בספרה 10 כחסם מלרע. בית הדין בדק את חלק ב' (בלבד) בכלל הפתרונות של שאר הנבחנים. ות במועד (130 בחינות סה"כ). אף נבחן. ת לא בחרה את הספרה 10 כפי שבחרו שני הסטודנטים (וכאמור במקרה של הסטודנטית מדובר באי שוויון שגוי).
- בשאלה 4 סעיף ג', שני הסטודנטים בוחרים בחירה (לכאורה אקראית) ייחודית וזהה: שניהם בוחרים לעבוד עם הקטעים $[0,7]$, $[-7,0]$, למרות שיש חופש בחירה רב באיזה קטעים להשתמש. למעשה, ניתן לבחור כל מספר גדול מ-2 (כפי שבחרו מרבית הסטודנטים, וגם מרצת הקורס בפתרון הרשמי). בנוסף, שניהם טעו טעות זהה, כאשר השמיטו את סימן המינוס לפני ה-7, בדיוק באותה נקודה באי השוויון. גם במקרה זה, בית הדין בדק ומצא כי לא היה אף נבחן. ת אחר, מלבד שני הסטודנטים, אשר בחרה בספרה 7 בשאלה זו.

יוער, כי בשאלה זו (4) בסעיף ד', הסטודנטית בוחרת בתחילה להשתמש בסימונים b_1 ו- b_2 . בהמשך מציינת מסקנה כי $b_1 \neq c_1$ ולאחר מכן $c_1 \neq c_2$, אולם c_1 כלל לא הופיע קודם. חוסר העקביות של הסטודנטית בבחירת הסימונים ובשימושם, תמוה ובלתי מוסבר מתמטית.

22. למעלה מן הצורך, יובהר בהקשר זה, כי על פי סעיף 10.9 לתקנון המשמעת, "בית הדין אינו קשור בסדרי נוהל פורמליים ואינו כפוף לדיני הראיות החלים בבתי המשפט. מהלך המשפט ייקבע לפי מיטב הבנתו של בית-הדין, כדי להבטיח את מלוא האפשרות של בירור העניין הנדון ועשיית צדק. להשגת מטרות אלה רשאי בית הדין לתקן כל פגם או טעות בכל הליך, וליתן הוראות בכל עניין אחר... ככל שייראה לו צודק ובלבד שיפעל עפ"י כללי הצדק הטבעי ושלא יהיה בכך כדי לפגוע פגיעה בלתי מידתית בזכויות הנאשם".

בהתאם לכך, בית הדין סבור כי בסמכותו היה לבצע את הבדיקה האמורה, על מנת להגיע לחקר האמת, וזאת על אף שהפתרונות של כלל הנבחנים. זה לא הוצגו כחלק מראיות מי מהצדדים. 23. אנו דוחים את טענת ההגנה כי הדמיון בין הבחינות אינו מעלה חשד, וכי השגיאות מצביעות על שוני בין הפתרונות. כפי שהודגם לעיל, שני הסטודנטים ביצעו מספר שגיאות ייחודיות זהות בדיוק באותם מקומות. כך גם הם ביצעו מספר בחירות ייחודיות וזהות. לא ניתן לומר כי מקור הבחירות הזהות הוא למידה מאותו מאגר מידע או חומר לימוד. מדובר בבחירות אקראיות שלא סביר שיהיו זהות (כגון שאלה 4 סעיף ג'). וודאי כי השגיאות הזהות באותם מקומות אינן יכולות להיות נעוצות בלמידה מאותו חומר לימוד, שכן מדובר, לכאורה, בטעויות חישוביות אקראיות, כגון השמטת מינוס או הוספת משתנה (למשל שאלה 2 סעיף א').

24. גם הטעויות של הסטודנטית (כגון 4.5 במקום 1.5 באי שוויון), וחוסר העקביות שלה בסימונים (b) שהופך לאחר מכן ל-c), הן טעויות שקשה עד בלתי אפשרי להסביר כטעויות חישוביות סבירות.

ב. טענות נוספות של ההגנה:

25. ההגנה טענה כי עדותו של הסטודנט לעניין הטלגרם היא עדות שמועה שאינה רלוונטית. הטלגרם אינו לב העניין ולא עליו מבוססת ההאשמה כנגד הסטודנטית. א.ש. העיד כי קיבל את הפתרון בזמן הבחינה והעתיק ממנו. עדותו מהימנה עלינו והיא מתיישבת עם שאר הראיות בתיק, כגון טעויות העתקה שביצע, ובחירות ייחודיות שאינן מנומקות בפתרון.

26. ההגנה הלינה על כך שגב' שפירא לא העידה והתביעה הסתפקה "בהסמכת נציג". כך, לטענת ההגנה, גב' שפירא היתה צריכה להעיד על ייחוד הפתרון, ועל כן עדותו של פרופ' שפירא היא עדות שמיעה שאינה רלוונטית.

ראשית, פרופ' שפירא אינו "נציג שהוסמך" ע"י התביעה, או ע"י הבודקת. הוא נושא משרה בכירה בפקולטה למתמטיקה, הוא חבר סגל המכהן כסגן דיקן להוראה בפקולטה, והוא מטפל בכל אירוע של חשד להונאה ע"י סטודנטית, החל משלב בדיקת החשד, דרך הגשת התלונה וכלה בעדות בדיון. כך הוא טיפל בעשרות מקרים, והמקרה דנן איננו חריג או שונה. כאמור, גב' שפירא הסבה את תשומת ליבה של מרצת הקורס לחשד, וזו העבירה את הנושא לבדיקתו של פרופ' שפירא. גב' שפירא בדקה

רק את פתרון חלק א' של הבחינות. היא לא נחשפה לפתרון חלק ב' של הבחינות, ולא היתה בפניה את התמונה המלאה לגביהן. פרופ' שפירר הוא זה שבדק את החשד, השווה את הפתרונות המלאים (שני החלקים) אחד לשני, בחן אותם בחינה מדוקדקת, ואף השווה אותם לפתרונות אחרים שדגם. על כך העיד, וזהו חלק הארי של עדותו. על כן לא מדובר בעדות שמועה, וודאי לא בחלק הארי שלה. מעבר לכך, בית הדין אינו כבול לדיני הראיות החלים בבתי המשפט (ראו סעיף 10.9 לתקנון אשר צוטט לעיל).

27. ההגנה טענה כי עדותו של הסטודנט היא עדות כבושה, אשר נשמעה לראשונה רק כשמונה חודשים מעת חתימתו על ההסדר, ולא הוצג פרוטוקול של פגישתו על התביעה. כמו כן הוא ידע רק "חצאי דברים" (למשל לא ידע מי פתר את השאלות), הסתיר את זהות חברו, ועל כן לא ניתן לסמוך על עדותו.

טענות אלו נדחות על ידינו. ראשית, נאשם שבוחר להודות אינו חייב לחשוף את שותפו לעבירה (האדם שמסר לו את הפתרון). אין בכך כדי לכרסם באמינות הודאתו. כך גם אין נפקא מינא אם הוא יודע את זהות הפותר או לא. שנית, בהסדר הטיעון נכתב, כי "הנאשם מודה שקיבל את התשובות מחבר שנמצא בקבוצת טלגרם בה גורם אחר העביר את פתרון הבחינה". כך גם העיד הסטודנט בדיון בפנינו. אכן, התביעה לא הציגה פרוטוקול, או סיכום פגישה, של פגישתה עם הסטודנט, אך אין בכך כדי להפוך את עדותו לכבושה. על פי תקנון המשמעת, לא נדרש להציג סיכום פגישה או פרוטוקול במצורף להסדר טיעון, על מנת להוכיח את כשרותו (ראו סעיף 9 לתקנון). מדובר בטענה שאין לה יסוד. בית הדין אישר עשרות הסדרי טיעון שנחתמו בין התביעה לסטודנטים.ות, מבלי לבחון דבר מה נוסף על מנת לאשרם.

28. עוד טענה ההגנה, כי הסטודנט העיד שחתם על ההסדר תחת לחץ, אשר המשיך עד ליום האחרון לפני הדיון, ואין חולק כי חתם רק מחוסר ברירה; ההסדר הוכן שלא בנוכחותו; הוא קיבל מהתביעה טובת הנאה; וקיימות יותר מדי אינדיקציות כי בחר להעליל על הסטודנטית.

הסטודנט הודה בפני התובעת, הצהיר בכתב ובחתימתו בפני ההרכב שאישר את ההסדר, ולאחר מכן חזר על הודאתו גם בעדותו בפנינו. ב"כ הסטודנטית לא הצביע על אינדיקציה כלשהי כי הסטודנט משקר, או חתם תחת לחץ, מלבד אמירות כלליות ללא תימוכין עובדתית. העובדה שההודאה התבצעה במסגרת הסדר טיעון עם הסכמה עונשית, אין בה כדי לכרסם באמיתות ההודאה. הסדר טיעון עם הסכמה עונשית, במהותו ומיסודו, מקל בעונשו של נאשם, "בתמורה" להודאתו וחתימתו על ההסדר, וחסיכתם של ההליכים בעניינו. אין בכך כל עניין חריג. מובן שאילו הסטודנט לא היה חותם על הסדר הטיעון, הוא היה לוקח סיכון שיקבל עונש כבד יותר בהליך המשמעתי המלא. ההסדר לכשעצמו, על תנאיו, אינו בלתי לגיטימי, והוא אושר ברוב קולות ע"י הרכב שופטים כנדרש. מדברים בעד עצמם הדברים שנכתבו ע"י ההרכב שאישר את הסדר הטיעון – הן ע"י השופט בדעת המיעוט והן ע"י אב בית הדין.

29. זאת ועוד, לא התרשמנו מעדותו של הסטודנט בפנינו כי הוא היה שרוי תחת לחץ או חתם בכפייה. טענת ההגנה כי הסטודנט העיד שחתם תחת לחץ ואין חולק כי חתם רק מחוסר ברירה – היא טענה ללא כל יסוד עובדתי. הסניגור לא הציג כל ראיה לכך שהסטודנט מסר הודאת שווא ו/או חתם שלא

- מבחירה חופשית. הסטודנט לא חתם על ההסדר כדי להעליל על הסטודנטית, הוא חתם על ההסדר משיקוליו שלו, לרבות הרצון לסיים את ההליך במהרה, שהינו שיקול לגיטימי. לא מצאנו לנכון לייחס משקל לטענה כי ההסדר נוסח שלא בנוכחות הסטודנט. ההסדר נוסח לאחר פגישה בין התובעת לסטודנט, ולאחר שקרא אותו הוא חתם עליו. לא התרשמנו כי התובעת הכניסה מילים לפיו של הסטודנט, או בדתה הודאה יש מאין. מדובר בהאשמות חמורות שאינן מגובות בעובדות.
30. לכל האמור לעיל מתווספת גם העובדה שהסטודנט הפסיק את לימודיו בטכניון מבחירה, טרם הדיון, ולמרות זאת בחר לכבד ולקיים את הסדר הטיעון עליו חתם, ואת ההסכמות אליהן הגיע עם התביעה.
31. למעלה מן הצורך יוער, כי התובעת המשמעית אינה חוקרת משטרה, ואין לה חובה, כמו גם כלים, לפצוח בחקירה בניסיון לגלות מיהו אותו שותף עלום שהעביר לסטודנט את הפתרון. בית הדין דוחה את טענת הסניגור כי מדובר במחדל חקירה.
32. לבסוף, עדותו של הסטודנט אינה ראייה יחידה, אלא עוד ראייה נסיבתית המצטרפת לסך הראיות.

ג. סיכום:

33. מובן, כי בשל כך שעסקינן בראיות נסיבתיות, יש חשיבות לצירוף הדברים יחד. השאלה העומדת בפני בית הדין היא האם דוגמאות רבות כל כך בהשוואה בין שני הפתרונות (ובהשוואה לפתרונות אחרים), הן צירוף מקרים סביר, שיכול להופיע בשני פתרונות של שני סטודנטים שאין ביניהם קשר, או שהמסקנה המתבקשת היא ששני הסטודנטים העתיקו ממקור שלישי. לכך מצטרפת הודאתו של א.ש., שאכן העתיק ממקור שלישי. או מצידו השני של אותו מטבע – האם ניתן להסביר את צירוף המקרים החריג הזה, בדרך הגיונית אחרת, כגון למידה מאותם מאגרי מידע, באופן המעלה ספק סביר ביחס לתיזה שהציגה התביעה.
34. צירוף הראיות שבפנינו הביא אותנו למסקנה כי התביעה ביססה כנדרש את הרשעתה של הסטודנטית. אשר על כן, החלטנו פה אחד להרשיע את הסטודנטית בעבירות משמעת לפי סעיפים 4.1.1 ו-4.1.4 לתקנון.
35. אנו מזכים את הסטודנטית, מחמת הספק, מעבירה לפי סעיף 4.1.5 לתקנון. זאת משום שאין בפנינו ראייה חד משמעית האם מדובר בהונאה שתוכננה מראש, כנדרש בעבירה של קשירת קשר, או בהונאה "ספונטנית" שהסטודנטית החליטה עליה באותו רגע, משום שהפתרון נשלח בקבוצת ווטסאפ או הזדמן לידיה בדרך אחרת.
36. המזכירות תקבע בהקדם מועד לשמיעת הטיעונים לעונש.

פרופ' דוד דורבן

לנוכח חבר סגל א.ב.

לנוכח סטודנט א.ב.

14 יוני 2022
ט"ו סיון תשפ"ב

– ת.ז.

גזר הדין בעניינה של

1. בתאריך 8.8.2021 הוגשה קובלנה נגד הסטודנטית ת.ז. (להלן: "הסטודנטית"), ובתאריך 29.9.2021 הוגשה נגדה קובלנה מעודכנת, בה יוחסו לה המעשים הבאים:
- א. הסטודנטית ניגשה לבחינה מקוונת בתאריך 14.2.2021, מועד ב' סמסטר חורף תשפ"א, בקורס חשבון אינטגרלי ודיפרנציאלי 104003. הבחינה היתה ללא חומר עזר.
- ב. במהלך החלק הראשון של הבחינה יש תיעוד רק של מצלמת הפנים. הסטודנטית נראית מסתכלת לכוון צד השולחן ומעתיקה. כמו כן, הסטודנטית מסתירה עם היד את הפה ומבצעת פעולות דיבור. בסוף החלק הראשון של הבחינה הסטודנטית נראית מדברת. במהלך החלק השני של הבחינה יש תיעוד של מצלמת הצד בלבד. התיעוד מראה את המחשב הנייד (מסך ומקלדת).
- ג. לאחר בדיקת פתרון הבחינה נמצא שהפתרון שהגישה (בשני חלקי הבחינה) דומה, עד כדי זהה, לכל אורכו לפתרון שהגיש סטודנט אחר. הדמיון הרב מתבטא בזהות הטיעונים הנכונים, שהיו לעתים ייחודיים למדי, בשגיאות ובטעויות "סופר" שהופיעו לאורך כל הבחינה.
- ד. פתרון הבחינה הועבר בטלגרם.
2. התביעה האשימה את הסטודנטית, עפ"י תקנון המשמעת, בסעיפי האישום 4.1.1, 4.1.4 ו-4.1.5.
3. בתאריך 24.2.2022 התקיים הדיון המשמעתי בנוכחות הצדדים. התביעה יוצגה ע"י עו"ד שחר הופמן, והסטודנטית יוצגה ע"י עו"ד ניזאר מג'דוב. בתום הדיון בית הדין הורה לצדדים להגיש סיכומים בכתב.
4. בתאריך 12.5.2022 ניתנה הכרעת הדין, לפיה הוחלט פה אחד להרשיע את הסטודנטית בעבירות לפי סעיפים 4.1.1 ו-4.1.4 לתקנון. הסטודנטית זוכתה מחמת הספק מעבירה לפי סעיף 4.1.5.
5. בתאריך 9.6.2022 נשמעו הטיעונים לעונש, בנוכחות הצדדים וב"כ.

טיעוני הצדדים לעונש:

6. התביעה ביקשה את העונשים הבאים: ציון 0 בקורס, הרחקה בפועל לשנה וחצי, שתחל מסמסטר חורף תשפ"ג, והרחקה על תנאי לשנתיים.
7. התביעה טענה כי במהלך הבחינות המקוונות, הטכניון כמוסד אקדמי נתן אמון בסטודנטים ולא פגע בפרטיותם לצורך שמירה על טוהר הבחינות, כפי שמופיע בנהלי הבחינות המקוונות - "הטכניון עושה כל שביכולתו כדי להימנע מפגיעה בפרטיות הנבחנים ומקדיש תשומת לב להתערבות מידתית ומצומצמת ככל הניתן במרחב הפרטי. כנגזרת מכך, הטכניון אינו עושה שימוש בתוכנות הפולשות לציוד הקצה הפרטי, בחסימת הדפדפנים, בניטור מובנה של הפעולות במחשב האישי, או בכל חדירה אקטיבית למרחב הדיגיטאלי הפרטי". לכן, לטענתה, מתבקשת חומרת ענישה כגודל הפגיעה באמון. כמו כן, הטכניון הוא מוסד אקדמי מהמובילים בארץ ובעולם, וככזה עליו להקפיד על הכללים האתיים, הן ביחס למחקרים והן ביחס לסטודנטים. הצבת רף ענישה נמוך ישפיע לרעה על המוניטין היוקרתי של הטכניון.

8. במקרה דנן, מתקיימות נסיבות מחמירות, שכן לא מדובר בהעתקה "ספונטנית" של "פזילה לשכן" בזמן מבחן, אלא בקבלת פתרון מלא לבחינה מקוונת. בנוסף, הסטודנטית לא הודתה, לא לקחה אחריות על מעשיה, ולא הביעה חרטה.
9. לבסוף, העונש המבוקש תואם את רף הענישה כפי שנפסק במקרים דומים בעבר בטכניון ובאוניברסיטאות אחרות.
10. התביעה ביקשה שההרחקה תחל מסמסטר חורף תשפ"ג, שכן הסמסטר הנוכחי (אביב תשפ"ב) למעשה הסתיים.
11. ההגנה שמה דגש על כך שהסטודנטית זוכתה מעבירה לפי סעיף 4.1.5 שעניינה קשירת קשר. בנוסף, הרשעתה לא התבססה על ראיות ישירות, או ראיות חותכות כמו עבירת מודל, אלא על ראיות נסיבתיות בלבד.
12. מדובר באישה צעירה, בתחילת דרכה, ללא עבר משמעתי. בנוסף, היא במצב נפשי קשה, שכן סבה חלה ונפטר לאחרונה.
13. ההגנה התייחסה להחלטות קודמות של בית הדין בעבירות דומות, בהן ניתן עונש הרחקה בפועל לסמסטר אחד בלבד. לטענתה העונש המבוקש ע"י התביעה אינו מידתי ואינו תואם את רף הענישה הנהוג.
14. לשאלת בית הדין ענה בא כוחה, כי אם יוחלט להרחיקה, היא מעדיפה שההרחקה תחל מסמסטר חורף תשפ"ג (ולא אביב תשפ"ב).
15. התביעה ציינה כי ההחלטות אליהן התייחסה ההגנה הן הסדרי טיעון.

גזר הדין:

16. השיקולים המנחים לקביעת גזר הדין קבועים בסעיף 11.11 לתקנון.
17. הסטודנטית ביצעה מעשה הונאה חמור במטרה להשיג ציון במרמה. ציון שאינו משקף את ידיעותיה ואינו מגיע לה. התנהלותה של הסטודנטית פגעה בלב ההוויה האקדמית, ובעקרונות הבסיסיים ביותר של הטכניון - חתירה לאמת ויושרה. עקרונות אלו עוגנו בקוד האתי, ופותחים את תקנון המשמעת לסטודנטים (ההדגשה אינה במקור):

"הלימודים בטכניון מבוססים על אמון בין המוסד לבין הלומדים בו. הסטודנטים מחויבים ליושרה אקדמית ולהתנהגות ההולמת את כבוד הטכניון, הסטודנטים, העובדים וחברי-הסגל האקדמי. מטרת תקנון זה היא להסדיר את הטיפול באותם מקרים החורגים מכללים אלה."

18. מדובר בסטודנטית להנדסה אשר העסקתה בעתיד עלולה היתה להתבצע על סמך התהדרות בגיליון ציונים ובהישגים לא לה, עם הכרה של מוסד יוקרתי כמו הטכניון. בכך היו עלולים להיפגע שרשרת ארוכה של גורמים – מעסיק, צרכנים פוטנציאליים, ושמו הטוב של הטכניון. בית הדין מחויב להגן מפני תרחיש שכזה, לשמור על טוהר המידות האקדמי, וכן להגן על ציבור הסטודנטים. שפועלים. ות על פי כללי האתיקה והיושר.

בית הדין המשמעתי לסטודנטים, הטכניון

19. בית הדין רואה בחומרה את העובדה שהסטודנטית לא הביעה בדל של חרטה על מעשיה.
20. ההחלטות אליהן התייחס ב"כ הסטודנטית הן הסדרי טיעון, ומכאן שאין להשוות אליהן.
21. בעת כתיבת גזר הדין אנו מצויים בשלהי סמסטר אביב תשפ"ב. לאחר ששקלנו את מכלול השיקולים, החלטנו פה אחד להשית על הסטודנטית את העונשים הבאים:
- א. ציון 0 בקורס חשבון אינטגרלי ודיפרנציאלי 1 104003, סמסטר חורף תשפ"א (לפי סעיף 12.4 לתקנון).
- ב. הרחקה בפועל מלימודים בטכניון למשך שנה וחצי (לפי סעיף 12.7 לתקנון).
- הסטודנטית תוכל לבחור את הסמסטר ממנו תורחק: אביב תשפ"ב או חורף תשפ"ג.
- ג. הרחקה על תנאי מהלימודים בטכניון לשנה וחצי, בתוקף עד לסיום הלימודים בטכניון, תופעל במקרה של הרשעה נוספת בעבירה לפי סעיפים 4.1.1 או 4.1.2 לתקנון (לפי סעיף 12.7 ו-12.16 לתקנון).
22. הסטודנטית תודיע את בחירתה למזכירות בית הדין עד ליום 1.7.2022. ברירת המחדל שתחול, ככל שלא תמסור הודעה כאמור, הינה הרחקה מסמסטר חורף תשפ"ג.
23. יוער, כי לפני משורת הדין, בית הדין מאפשר לסטודנטית לבחור את הסמסטר ממנו תחל הרחקה.

ד"ר אילנה סלומון ר.א.ב.

שופט חקר סג' א.א.ב.

פרופ' דוד דורבן
